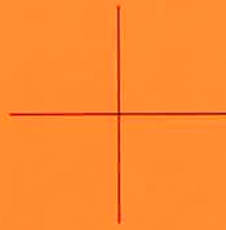

Architekt + 2012

04

Gulliver

DOX

17

Jak má člověk rozšířit kapacity nejlepší galerie ve vesmíru? Musí použít figl, trik, kontrast jednoho k druhému. V prostředí minimalistické galerie se to nabízí.

M. Rajniš, D

Vzducholoď

Sním...

Objekt se vznáší nad Centrem současného umění v Praze v Holešovicích, jako by pomalu manévroval mezi věžemi DOX po nalodění posádky. Kam letí? Do vesmíru. Tam, kde neplatí svazující zákony, tam, kam nedosáhne úřední moc. Do říše snů, vynálezců, dobrodruhů. Do vesmíru bez hranic.

Při pohledu ze dvora návštěvník zůstane v úžasu zírat. Nad sebou uvidí měkce tvarovaný oblý objekt, celý opláštěný dřevem v jeho přírodní tmavé stárnoucí barvě v kontrastu k bílým fasádám. Není to žádný drobeček. Tvarově je inspirovaná vzducholoď Zeppelin. Proto je zde i gondola, ze které bude možné lidskou silou pohánět leteckou vrtuli.

Do vzducholoďe se vstupuje z venkovní terasy ve druhém patře – odletové plošiny. Po ocelových schůdkách vzhůru do korábu naděje. Obvod vnitřního prostoru je opatřen

zábradlím s hustým výpletem z nerezového lanka a malými schůdky po obou stranách, po kterých se může návštěvník vydat dál na průzkum po kaskádě výstavních platforem. Nebo si sedne na okraj výškového předělu 0,48 m a bude pozorovat okolí jako v divadle.

Ze zkušenosti vyplývá, že kulatý objem vypadá zvenčí menší, tedy objekt nebude nijak konkurovat okolí ani samotné galerii. Uvnitř však bude divák ohromen velikostí prostoru, nosnou konstrukcí, světlem prostupujícím skrz plášť. Ano, samotná „galerie“ je zde předmětem pozorování a divák její skutečnou součástí.

Gulliver

...či bo

Stavba ve tvaru vzducholoďe má dvojí báře, s dřevěnou a ocelovou. DOX. Bárky tvoří ocelový systém mikro a zavětrované, vše opláštěné šedým nátěrem.

Dvojice bářek stojí vedle sebe a navzájem tvoří prostorovou přímku, tedy nebudou přerušeny, by se říci, že tato stavba svým vlastním životem opláštěná a vybudovaná vše z otevřených ocelových prvků, aby bylo možné ocelovou dvou jeřábů provést

Lidé tedy chodí po nakloněné. Proto je výškový rozdíl 0,48 m po obvodu vnitřního prostoru pro překonávání vlnění a velkých schodů, nebo na fotb

Přes konstrukci z oceli je pevně přichycené mezera, hranol, m

M. Rajniš, D. Kubík, L. Válka

Praha 7

přistála

na střeše

...či bdím?

Stavba ve tvaru vzducholoďe rozšiřující DOX je vynesená dvojicí bárek, stojících u protilehlých fasád uvnitř dvora DOX. Bárky tvoří dvojice ocelových sloupů (HB) založených na systému mikropilot. Sloupy jsou mezi sebou propojené a zavětřované, vše je navrženo z otevřených profilů se světle šedým nátěrem.

Dvojice bárek stojí nezávisle na stávajících objektech, je mezi sebou navzájem křížem propojená ocelovými lany a vynáší prostorovou příhradovinu ocelové mostovky. Posouvající síly tedy nebudou přenášeny do stávajících objektů galerie. Dalo by se říci, že tato nová bytelná konstrukce žije uvnitř dvora svým vlastním životem. Dále tvoří bytelnou platformu pro opláštění a vybudování kaskády výstavních ploch. Opět vše z otevřených profilů se světle šedým nátěrem. Děláno tak, aby bylo možné ocel dovézt hotovou a pomocí jednoho nebo dvou jeřábů provést rychlou montáž nezatěžující okolí.

Lidé tedy chodí po stabilní ocelové mostovce, která je ale nakloněná. Proto je zde navržena kaskáda velkých schodů, výškový rozdíl 0,48 m nevyžaduje osadit zábradlí. To je pouze po obvodu vnitřního prostoru, kde jsou i pohodlné schůdky pro překonávání výšky. Princip malých schůdků pro chození a velkých schodů pro sezení, používaný například v amfiteátrech nebo na fotbalových stadionech.

Přes konstrukci z uzavřených profilů jsou již pouze položeny pevně přichycené bytelné rohože z masivního řeziva. Hranol, mezera, hranol, mezera, hranol, mezera.

Konstrukci pláště vynáší v příčném směru kruhy, v podélném směru „žebříky“. Dřevo tvoří obdélníková pole, která jsou křížem zavětřovaná dvojicí závitových tyčí. Tyto nosníky jsou v obou směrech navzájem propojeny a tvoří dohromady prostorovou konstrukci po obvodu pláště. Samotný povrch „fasády“ je z dřevěných lamel křížem kladených. Lamela, mezera, lamela, mezera. Na křížení jsou lamely mezi sebou propojeny, tedy tvoří relativně tuhou desku, spolupůsobící s nosnou konstrukcí. Plášť budovy je navržen tak, aby připomínal rané začátky aviatiky, kdy se letadla dělala ze dřeva, maximálně odlehčená kvůli lepší a delší vzduchoplavnosti.

Z tepelně-technického hlediska se jedná o nevytápěný prostor, v podstatě prostor venkovního charakteru, něco jako zastřešený altán. Nad vzducholoďí je navržena TEEF membrána, sklo by zde popraskalo vlivem pohybů konstrukce pláště. Tato membrána kryje celou vzducholoď proti dešti. Vlhkost tedy nebude působit na konstrukci pláště. I přesto jsou veškeré dřevěné prvky navrženy z modřínu, a to právě kvůli kvalitě dřeva, tedy jeho trvanlivosti. Dřevo bylo použito ve své přirozené barvě, bez povrchové úpravy.

er

S Martinem Rajnišem

Martin Rajniš (1944) se na mapu světové architektury zapsal významnými projekty, které spojuje myšlenka dlouhodobé udržitelnosti, ekologie a představa architektury jako nástroje pro rozvoj komunity-společnosti. Vystudoval ČVUT a AVU a v sedmdesátých letech pracoval v SIALu, vedeném Karlem Hubáčkem. Spolu s J. Eislerem a M. Masákem jsou autory projektu pražského obchodního domu Máj na Národní třídě. Je spoluautorem pavilonu dějin dopravy na Expo 1986 ve Vancouveru. Po revoluci vedl se S. Fialou, J. Zimou a T. Prouzou D. A. Studio, jehož nejrozsáhlejším projektem byla výstavba nového centra na Smíchovské. V posledních dvou desetiletích se tvorba Martina Rajniše výrazně proměnila. Věnuje se menším stavbám postaveným z přírodních materiálů (dřevo, kámen, sklo) a východiskem jeho tvorby je filozofie tzv. „přirozené architektury“. Martin Rajniš je zakladatelem a vedoucím ateliéru Huť architektury Martin Rajniš. V roce 2014 byl oceněn prestižní cenou „Global Prize for Sustainable Architecture“ za výjimečný přínos světové architektuře.

Martine, na tebe nepůsobí jet lag při návratech z druhé polokoule?

Na to obvykle nemám čas. Z letiště jsem jel rovnou na chalupu něco zařízovat a tady mám, jak vidíš, nevybalené kufry.

Byl jsi na cestě za architekturou?

Ne, ne. Byla to tentokrát jen taková cesta pro radost – do New Yorku a Bostonu, kam jsem jel s kamarády. V Bostonu jsem byl poprvé a do New Yorku jezdím dýchat. Ten svěží závan svobody, který tam vane, potřebuju. A nejen já. Potřebujeme ho všichni. Architekturu New Yorku jsem nesčíslel – několikrát mapoval už v minulém století. Nejsem docela ten týpek, který obležká baráky – radši se jen tak poflakuju, nasávám atmosféru i místní nápoje a gastronomii. Moji kamarádi chodili po architektuře a když objevili něco nového, co jsem neznal, tak mě tam vzali.

Třeba?

Moc se mi líbilo nové Whitney Museum od Renza Piana. Ten starej severoitalskej žid je prostě báječněj, nedělá ve své práci žádný chyby. Kam se hrabe MoMA. V přízemí jeho mrakodrapu, to je někde kolem 46. ulice, je umístěno doslova světový italský lahvákáriství Dean & De Luca. Tuhle značku si vždycky všude najdu. Spojení dobý architektury se skvělým jídlem považuju za lepší kombinaci, než kaviár se šampaňským.

Neplatí tě za reklamu?

Mám domluvený, že když v tom tvém světově proslulým časopisu umístím jejich jméno, mám deset konzumací gratis.

Uvádíš kdesi, že jsi na cestách strávil celkem 14 let svého života-co je pro tebe hlavním motivem proto, abys sbalil batoh a vystřelil z české kotliny?

To číslo procestovaných dní, měsíců a let už není přesný, stále narůstá. Ve čtvrtku například cestujeme do Nantes, kde jsme získali zakázku na stavbu lávky přes řeku Sevres, což je přítok Loiry. Vzhledem k tomu, že v Nantes byl do konce 60. let původně v provozu transbordér, ze kterého zůstala jen velká fotka v místní hospodě, podařilo se nám myslím přesvědčit investora k tomu, že zde postavíme opět transbordér. A proč cestuju? Od klukovských let ve mně vězí strašlivě silná touha po volnosti, po svobodě. Když jsem na základce místo sledování výkladu učitelů pozoroval holuby a havrany na protější střeše, burcovalo to ve mně touhu taky někam vylétnout. Bylo to v pozadí podpořený mojí svobodomyšlnou a vzdělanou maminkou, která byla odvážná, lyžovala a lezla po horách. Neměla nic proti tomu, když jsem s kámošem Mikulou Rachlíkem ve čtrnácti vyrazil na svojí první velkou cestu na Slovensko. Jeli jsme stopem a to bylo tenkrát něco jako průkopnický čin. Spali jsme v přírodě a živili se jejími

Julius Macháček

Profesora, architekta Martina Rajniše jsem zastihl v dobrém rozmaru. Uplynulo v té chvíli nemnoho hodin od jeho příletu z New Yorku. Ještě neměl vybalená zavazadla, ale bylo patrné, že časový posun nemá žádný vliv na jeho příslovečný energetický potenciál, kterým je trvale nabitý.

produkty. Hele, mám od té doby dobrej tip na ubytování. Tehdy, nevím proč, byla celá naše vlast posetá prázdnými betonovými rourami, který se válely podél cest a polí. A v těch bylo bezpečí a relativní pohodlí. A nebyl to kupodivu jen produkt našeho bolševického hospodářství – nejvíc tihle „hotelů“ jsem si užil v Gruzii.

Jen jsi naposledy vyrazil z Čech, děly se tu věci. Údajně vydírání ministra kultury prezidentem v souvislosti s Dalajámou a státním vyznamenáním panu Bradymu, ponižená suplika našich vůdců čínským soudruhům a další kocourkovské produkce zdejších politiků. Vnímáš jsi to v třetícím New Yorku?

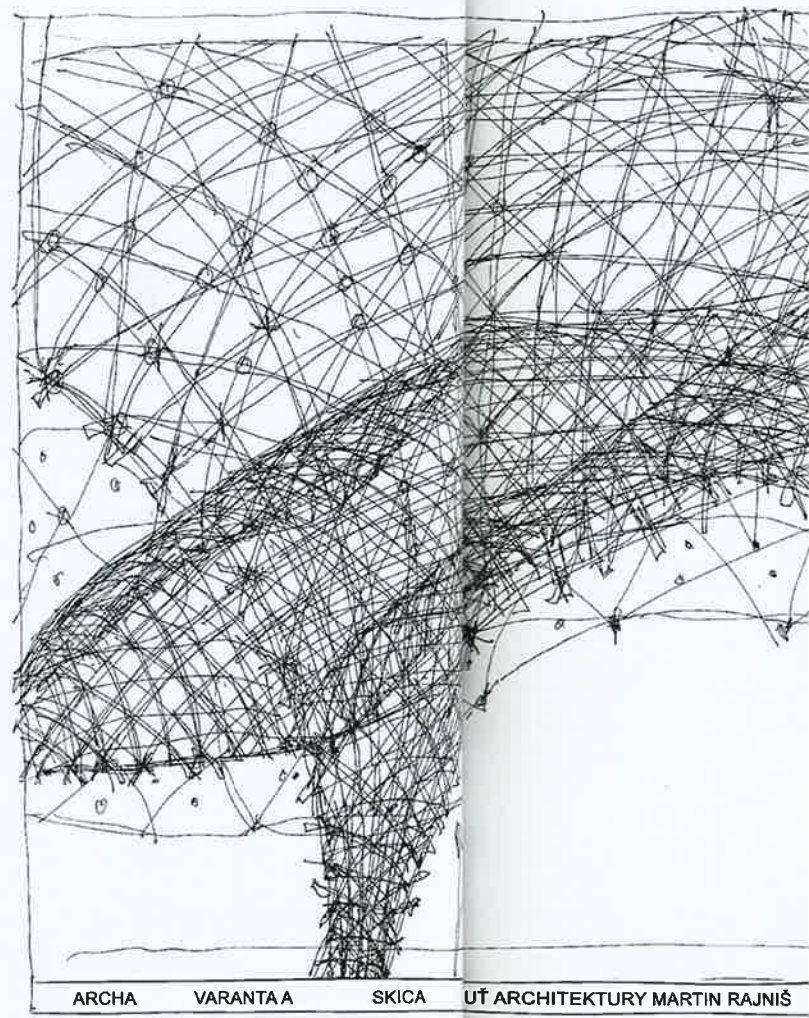
Odjel jsem hned po příletu Dalajámou – ještě jsem stihl demonstraci na uvítání na Hradčanském náměstí. Příletěl jsem zpátky v den, kdy bylo shromáždění na Staromáku – kultivované, kulturní a radostné – až jsem byl dojatý, jako bych byl na shromáždění Mladočechů někdy v 19. století. Nechci komentovat ostudy, který nám doma i ve světě svým buranským chováním hlava státu páchala, páchá a patrně ještě páchat bude. Svůj postoj jasně deklaruji vývěskou na okně mého ateliéru, kde mám vzkaz: Zeman není mým prezidentem.

Pojďme ale jinam. Naposledy jsem tě, Martine, potkal na břehu Kyjského rybníka, kde jsi se studenty splétal jakýsi vítězný oblouk z klacků a čerstvě vytěžených větví. Byl to studentský workshop?

Potřebovali jsme si tady něco vyzkoušet. Tomu objektu, který na místě vyrostl, někdo říkal artefakt, někdo vítězný oblouk. Ale když se zadíváš pořádně tak zjistíš, že je to dámskej zadek. A jak známo, krásnej dámskej zadek je určitě malebnější než vítězný oblouk, přičemž jako artefakt ho můžeme označit. Zkoušeli jsme technologii a fyziku spojování přírodního materiálu, větví a klacků, možnosti, odolnost, pevnost, pružnost. Nebylo to samoučelné. Máme od místního úřadu zakázku vybudovat nedaleko odtud vyhlídkovou věž Doubravku.

Jak jsi se dostal od betonu a skla ke dřevu, od Máje k vítězným obloukům z větví?

Takhle zjednodušeně to nelze nahlížet. Netrpím žádnými obdobími, kdy bych byl závislý na nějakém stylu, druhu materiálu, nebo uplatňoval nějaké dobové tvarosloví. Ke dřevu mám odjakživa blízko – je to ovlivněný možná právě mými cestami, kde jsem se setkával s krásnými, jednoduchými obydlími s přirozenou, jednoduchou dispozicí, s materiálem, který je stoprocentně a jednoduše obnovitelný. Když jsem

se v roce 2000 vrátil z ciziny s kamarádem, skvělej kluk, fo architektury Pavel Štecha vážně. Aby měl pohodlí, nabídl mi na jeho zahradě v Černošicích dřevěnej ateliér, takovej Úpině jednoduchěj. Ta s různými médii a zaujala mě jednoduchostí – a od té doby v povědomí jako architekt. Je pravda, že s tímhle prázdným jsem pracoval různěkrát, ale dělám běžně do dřeva z betonu, z cihel. Žádná Struktura, která tě osloví, je v podstatě z čehokoliv – však musí zůstat vědomím pro daného člověka, pro mě. A jen tak můžou vznikat věci. Musím tady zopakovat, že architektury nemůže existovat v izolaci – obojí společně – nádobu.

Proč to tak docela nefunguje?

Jasně, že nefunguje. A mým předešlým architekti, ti tady Nadaný hejsek Le Corbusier, fantast, udělal v názorech architekturu takovej bordel, že nemůžeme vzpamatovat se z toho strašlivě nadanej a chytrý dělat ty své bedny fakt krádeže následníci už zdaleka tak spousta jeho vizí nepochopili chali tady po sobě ty strachy kde musí lidi žít a ztožňovat. Vem si půdorys třeba sídla na vrch a koncentráku v Dačicích tam daleko víc shodnějšího. A teoretici to dokončili pojmem modernismus.

Určitý vliv a svoje názory na to, jak říkat architektuře, říkat jako předseda grejsového pražského Institutu plánování, kterým myslím stále jsi. Jsi na defenestraci i dobrovoľně tvůrců pražského metropoly z téhle instituce?

se v roce 2000 vrátil z cest, byl můj kamarád, skvělejší kluk, fotograf architektury Pavel Štecha vážně nemocnej. Aby měl pohodlí, nabídl jsem mu, že na jeho zahradě v Černošicích postavíme dřevěný ateliér, takovej vejmínek. Úplně jednoduše. Ta stavba prošla různými médii a zaujala právě svou jednoduchostí – a od té doby jsem v povědomí jako architekt přes dřevo. Je pravda, že s tímhle prima materiálem jsem pracoval různě a mnohokrát, ale dělám běžné domy z kamene, z betonu, z cihel. Žádná vyhraněnost. Strukturu, která tě osloví, můžeš vytvořit v podstatě z čehokoliv – hlavní kvalitou však musí zůstat vědomí, že ji vytváříš pro daného člověka, pro daný prostor. A jen tak můžou vznikat kvalitní stavby. Musím tady zopakovat, co říkám v obměnách celý život. Bez krásný, úžasný architektury nemůže existovat spokojená společnost – obojí spolu tvoří spojitě nádoby.

Proč to tak docela nefunguje?

Jasně, že nefunguje. A můžou si za to především architekti, ti to způsobili. Nadaný hejsek Le Corbusier, levicovej fantasta, udělal v názorech na architekturu takovej bordel, že se z toho nemůžeme vzpamatovat dodnes. Byl strašlivě nadaný a chytrej a dovedl dělat ty své bedny fakt krásně. Ale jeho následníci už zdaleka tak nadaný nebyli, spoustu jeho vizí nepochopili a zanechali tady po sobě ty strašný paneláky, kde musí lidi žít a ztotožnit se s nima. Vem si půdorys třeba sídliště Červený vrch a koncentráku v Dachau – najdeš tam daleko víc shodného než rozdílného. A teoretici to dokonce zahrnují pod pojem modernismus.

Určitý vliv a svoje názory můžeš uplatňovat jako předseda gremiální rady pražského Institutu plánování a rozvoje, kterým myslím stále jsi. Jak jsi reagoval na defenestraci i dobrovolné odchody tvůrců pražského metropolitního plánu z téhle instituce?

Udělali jsme k tomuto dosti odpornému činu několik tvrdých prohlášení s apelací a dotazy na Babiše, koho že to instaloval do čela Prahy a že jako dobrý továrník by se situací měl zabývat. Zabránit tunelářům a zlodějům krást je jedna věc, ale péče o rozvoj města je věc druhá. Lidé paní primátorky se bohužel zbavili mnoha špičkových odborníků. A není to zdaleka jen ztráta lidského potenciálu, ale velké práce, která byla již připravena, je to ztráta velkých peněz, je to ztráta ohromného entuziasmu, kterej nahradila jen deprese z toho, že opět zvítězilo politikaření nad selským rozumem.

Novinář Karel Hvížďala píše v úvodníku tohoto čísla o Praze jako o zkamenělině, o jakémmsi mrazáku, kde se nedaří moderní architektuře. Je Praha takový mrazák?

Rozvoj Prahy je nezbytný a k němu je samozřejmě třeba stavět nejen byty, ale stavby pro kulturu, správně kultivovat veřejný prostor. Praha má smůlu, že přišla před válkou a za války o řadu

minorit – německých, židovských a dalších, které byly pro celek strašně důležité. Bude trvat ještě desítky let, než se tohle srovná. Neměli bychom se bát vytvářet v Praze různorodou společnost, jako tomu bylo před válkou, kdy byla Praha městem tolerance, zdrojem myšlenek a intelektuálního potenciálu. Zoufale se v tomto směru potřebujeme vrátit do Evropy – teď jsme někde na jejím ocasu, daleko za očekáváním, která jsme měli po revoluci. Ostatně lehce zamrzlá je celá tahle naše kotlinka.

Je to tak beznaděné?

Beznadějně mi připadá to, že si za všechno, co nám nevyhovuje, můžeme sami. Nejsme teď přece pod žádným diktátem dějin a náš osud je ryze naším problémem, který nedokážeme uchopit, neumíme ho zpracovat. Když jsem se teď vrátil z Ameriky, tak jsem předpokládal, že to budu cejit jako návrat z bláta do louže. Ba ne. Je to návrat z příjemně vyhřátý trouby rovnou do mrazáku. Nechal jsem si narůst vlasy a stávám se stále neurvalejším anarchistou.

Pojď, dáme nějakou veselejší. Poslední tvoji prací je vzducholod', která přistála na střeše galerie DOX. Jak tě to napadlo?

Musím předeslat, že prvotní nápad pochází od Leoše Války, pana galerijního ředitele. Já s Davidem Kubíkem se označujeme jako spoluvůrci – je to kolektivní dílo. Všechno vznikalo postupně, zprvu nebylo jasně definováno zadání. Ani jsme nevěděli, že celý prostor má sloužit k provozování audioprogramů. Myslel jsem, že to má být jakýsi vodvaz, který se stane architektonickým kontrastem ke strohé budově galerie DOX. Zvažovali jsme to ze všech stran, projekt dostal označení Brána svobody, což nám přišlo možná moc formální a náhle se zjevil nápad koncipovat nový objekt z pohledu zasněného, dvanáctiletého kluka, který si chce postavit vzducholod' a odletět. Vzducholod' dostala literární jméno Gulliver.

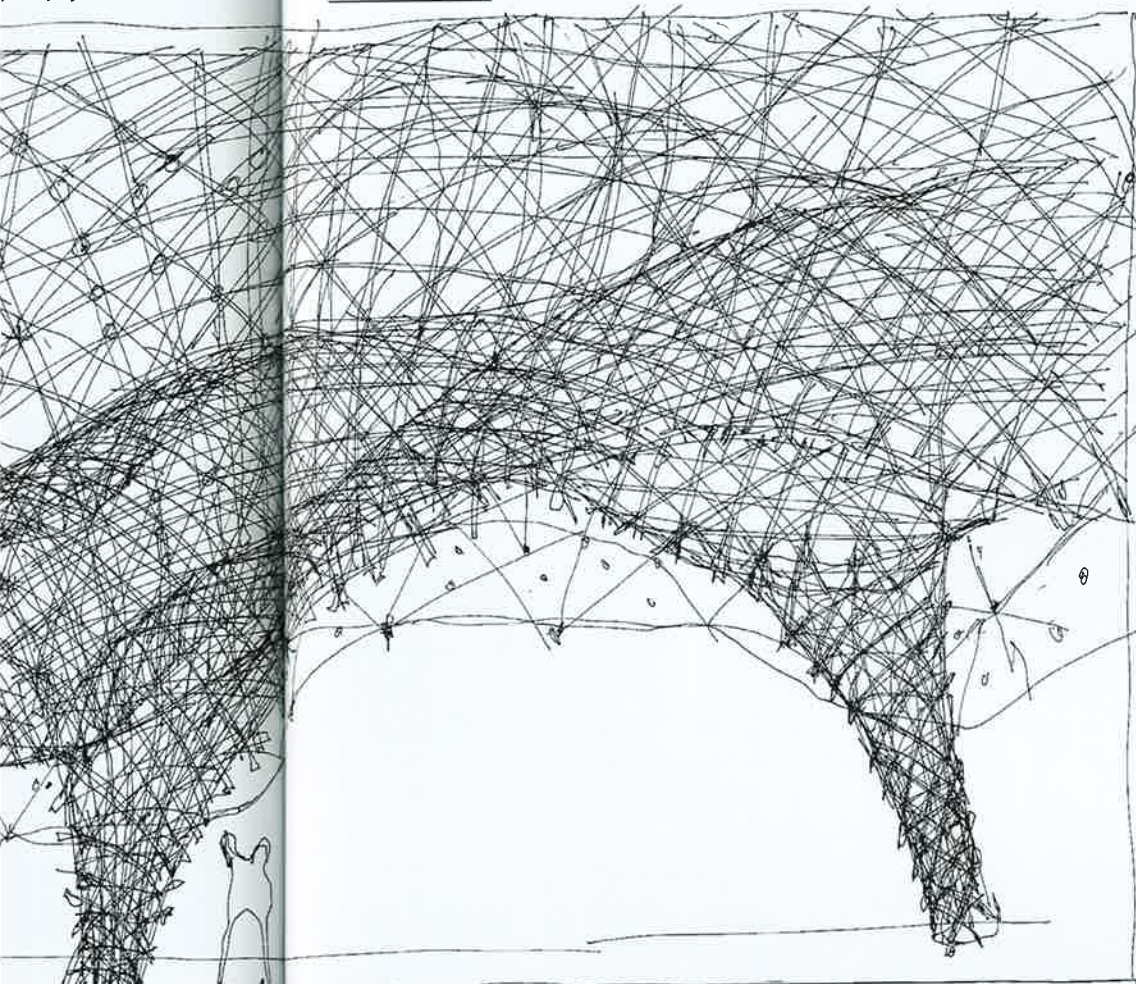
Řekneš nám něco ke konstrukci té stavby – používáte zde něco neobvyklého?

V prvé řadě jsme Leošovi Válkovi doporučili prvotřídního dřevokonstruktéra Zbyňka Šrůtku. Měli jsme s ním výbornou zkušenost již z minulých dřevostaveb, ale na Gulliverovi předvedl úplnou symfonii bezvadnejch konstrukcí a různých detailů. Zvenku ten tvar působí jako jednoduše, jako už dávno

nu a skla ke
m obloukům

nelze nahlížet.
bími, kdy bych
tylu, druhu ma-
nějaké dobové
m odjakživa
možná právě
se setkával
mi obydlími
nou dispozi-
e stoprocentně
ý. Když jsem

rozbořit na cimporcampor

proklepnete leteckejma inženýrama. Byl tady ale problém v několika zásadních věcech. Jak takový monstrum o váze 40 tun, dostat na střechu, tam ho bezpečně ukotvit a zároveň celou konstrukci nadimenzovat tak, aby působila lehce a přitom byla pevná, tuhá a nevyvolávala pocity nebezpečí. Složitě také bylo zohlednit v projektu prvky požární bezpečnosti – hasiči jsou strašně přísní. Neobvyklé je užití plastové folie, kterou jsme vypli na vcelku subtilní modřínovou konstrukci. Stavba je folií dostatečně na léta ochráněna proti působení počasí – mrazům, horku, dešti, větru. Napnout folii na konstrukci tak, aby neměla na sobě zvrásnění, to byl oříšek. Ale vzájemný působení plastových membrán a lehkých konstrukcí přineslo úžasný výsledek.

Stavba je hotová – když se zahledíš k nebi a vzducholod' si velebí na střeše, jaký máš pocit?

Celá stavba byla již od projektu pro mne velkým zážitkem. S Leošem byla radost pracovat. Jeho manažerské a stavařské zkušenosti z Austrálie, kde léta působil, byly strašně cenné, takového profesionála stavba potřebovala. Navíc, na rozdíl od řady investorů, neprokázal jakoukoliv úzkoprsost při řešení problémů. Jeho zásluhou se posunuje DOX mezi nejprestižnější světová muzea a galerie. A když se dívám na tuhle vzducholod' a hodnotím ji, tak musím konstatovat, že i touto malou stavbou se trochu posunuje naše architektura tam, odkud neměla nikdy odskočit – k některým stavbám první republiky nebo do řady s Hubáčkovým Ještědem. Jsem fakt šťastnej, že jsem mohl být se svými kolegy u toho.

Ptát se u hotového díla na to, co bude dál, co máte teď na stole, je asi trochu nepatřičné. Ale přesto: na čem děláte?

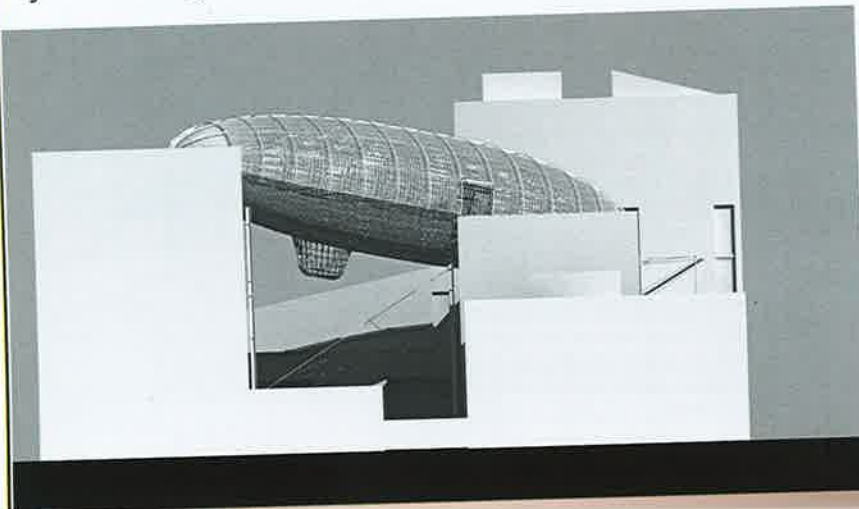
Všechno běží dál. Paralelně stále děláme tak na deseti projektech, to je jakýsi limit pro naše personální obsazení. Tady musím velebit kluky – Davida Kubíka a Toma Kosnara, kteří jsou schopni vystříhnout za dva dny perfektní vizualizace k projektu. Já se počítače ani nedotknu, všechno dělám staromódně tužkou. Na jaře se bude otevírat golf klub v Kácově, děláme na

transborderu ve Francii, vyhráli jsme soutěž na dostavbu nemocnice v Mladé Boleslavi, děláme na areálu pivovaru ve Kbelích, kde v jeho blízkosti také patrně vzniknou bytové domy, máme stavět věž v Praze 14, několik drobnějších domků a vil, projektujeme několik věží, dokončili jsme dům na Brači v Chorvatsku.

Aby toho nebylo dost, přistála kromě vzducholodi, tentokrát ovšem na knihkupeckých pultech, tvoje první kniha. Jmenuje se Pětadvacet tisíc dnů vzpomínek a napsal jsi ji spolu s Magdou Šebestovou. O čem je?

Křížením jsme přivedli na svět nejprve nového literárního autora. Jmenuje se MagMa. Jak z tohoto prvoplánového jména vyplývá, jedná se o hybrid – složeninu jmen Magda a Martin. Nikdy bych neřekl, jak je psaní těžký a zároveň krásný. Byl to jedinečný zážitek. Je mi přes sedmdesát a mám radost, že jsem se vydal na novou, neznámou cestu. Bez mojí kamarádky Magdy bych to nikdy nedal dohromady. Je to knížka o životě architekta. Řekli jsme si, že to bude naprosto realistická výpověď' bez autocenzury. Ale není tam zachycen jen můj život a různé souvislosti. To by mohlo čtenáře nudit. Jsou tam moje práce a pochody, jak jsem k nim došel. Pro čtenáře je tam ale také návod, jak zbohatnout, nebo jak postavit svépomocí barák za 250 tisíc. Hollywoodské scénárista tou knížkou dostává námět na stříbrným tácku životopisnej film – od toho, kdy jsme coby mladí architekti s Emilem Přikrylem doslova živořili v Paříži až k tomu, kdy coby starý architekt dostávám světovou cenu za udržitelnou architekturu v téměř městě od francouzského ministra kultury. Americký sen. O čem v knize moc nepíšu, to jsou ženy. Potvrdilo se mi praxí, že jsou špatně popsatelný a složitý.

Ostatně každéj o mě ví, že jsem celý život věrný jediné lásce, který jsem nikdy nezahnul – jmenuje se Architektura.

S Leošem Válkou, ředitelem Centra moderního umění DOX

Leoš Válka (1953) odešel v roce 1981 z tehdejšího Československa do Austrálie, kde založil několik společností, které se specializovaly na stavby, interiérový design a development. V roce 1996 se natrvalo vrátil do Prahy. Se svým obchodním partnerem Robertem Aafjsem inicioval a posléze s finanční institucí dalších partnerů zrealizoval projekt výstavby největší soukromé výstavní instituce v České republice. Centrum současného umění DOX v pražských Holešovicích bylo otevřeno v roce 2008. Dnes Leoš Válka působí jako ředitel a předseda představenstva. V roce 2011 mu na základě nominace panem Václavem Havlem byla udělena cena Ministerstva kultury ČR za dlouhodobý přínos a zásluhy v oblasti výtvarného umění.

PROSTOR PRO

Julius Macháček

Balony a vzducholodě, příznačné a zásadní přepravníky ve Verneovkách, v Zemanových filmech, na obrazech Kamila Lhotáka či grafikách Tomáše Bíma. Prostředky k přepravě snů. Vaše vzducholodě se také vynořila z oblak klukovských snů?

Každý, kdo se intenzivně věnuje svému oboru, svému podnikání, obvykle permanentně přemýšlí o tom, co a jak měnit, posouvat dál. To byl i tento případ. Chtěl jsem ke stávající přísné, modernistické architektuře naší galerie postavit jednoznačný kontrast, který by představoval radikální architektonickou intervenci ale nevyčleňoval se, zůstal zároveň součástí celku, byl obohacujícím celkového konceptu našeho centra. Proto volba dřeva jako základního materiálu. Proto Martin Rajniš jako architekt. S ním jsem se shodl na základních východiscích. Především na určité romanizaci projektu, který v podstatě vychází z pohledu dvanáctiletých klukovských očí a duše, pro které v neohraničené fantazii není nic nemožné.

Martin Rajniš, když jsem s ním vedl rozhovor, stále zdůrazňoval nejen vaši roli investora, ale také váš tvůrčí podíl na realizaci celého projektu. Jak v čase probíhala vaše spolupráce?

Nad projektem a o projektu jsme se bavili dlouho, názorově prošel několika fázemi. Samotné projektování pak trvalo dva roky, stavba proběhla v roce 2016. Jsem duší architekt, i když ne vzděláním, architektura mne celý život přitahuje a protože mám za sebou stavařskou historii, tak myslím dovedu odhadnout hranice možného. Samozřejmě jsem měl promyšlenou představu a v hlavě i koncept využití nového objektu. Ten se stane říší literatury, místem pro setkávání jejich čtenářů, ale také tvůrců. Prostorem pro fantazii a nové cesty literárním vesmírem. K tomu je vzducholodě tím nejlepším prostředkem. Martin s touto představou okamžitě souhlasil.

Kdo sledoval vývoj tohoto projektu tak zaznamenal i vývoj jeho označení – Brána svobody, Archa DOX, Zepelín a další. Jaký je dnes jeho konečný, oficiální název?

Sám jste v jedné předchozí otázce jmenoval různé možné inspirační zdroje a také názvy, které v průběhu projektu a stavby objekt získával. Nejmenoval jste přitom jeden důležitý inspirační zdroj romantiky a dobrodružství z klukovských let – knížku Gulliverovy cesty, fantastický cestopis Jonathana Swifta. Odtud nese naše vzducholodě jméno Gulliver, takto byla představena při otevření a bude tak uváděna.

Co bylo na celé této atypické stavbě nejkomplicovanější?

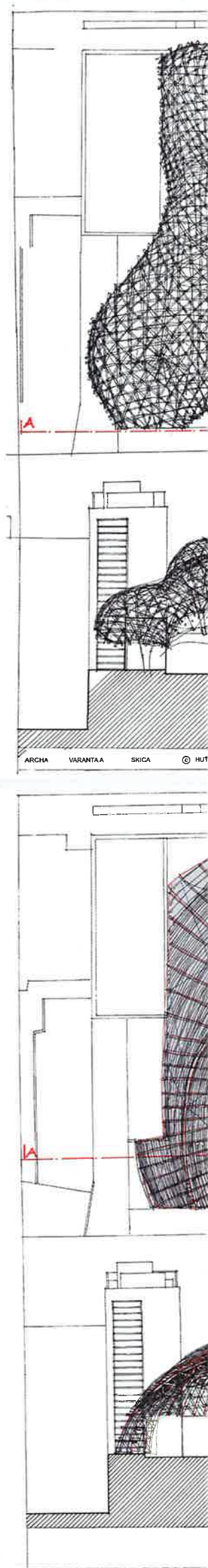
Komplicací nebylo málo, ostatně jako u každého atypu. Museli jsme lecos přizpůsobovat, udělat pár kompromisů. Původně jsem si představoval, že vzducholodě bude levitovat nad daným prostorem, ale její konstrukce by pak musela být neadekvátně masivní. Zásadní a nezastupitelnou postavou při korekci různých představ byl projektant, specialista na dřevokonstrukce, Zbyněk Šrůtek. Ten vymyslel definitivní konstrukci tak, aby naprosto spolehlivě držela pohromadě, aby i pocitově byla zajištěna atmosféra stability a bezpečí. K tomu bylo třeba dodat celé vzducholodě potřebnou tuhost. Tu zajišťuje průběžná ocelová páteř, která celým objektem prochází. Co oproti našim očekáváním proběhlo naprosto hladce byla instalace povrchové folie.

„Vzducholodě ve tvaru šikmo uloženého protáhlého rotačního elipsoidu o délce max. 41,85 m a průměru max. 9,21 m bude uložena na střechách domu č. p. 793 k.ú. Holešovice hlavní osou ve směru severozápad-jihovýchod...“ tolik z citace z tzv. Rozhodnutí o umístění stavby. Jak vlastně vaše vzducholodě prolétla přes úřady a úředníky?

Předešli jsme větším komplikacím tím, že jsme pečlivě již v průběhu projektování konzultovali každý detail s příslušnými specialisty a také s příslušnými úřady. Nejsložitější asi byla jednání a konzultace o zajištění protipožární ochrany a s tím souvisejících opatřeních.

Pojďme na počátek. Bezprostředně po vašem návratu z australského exilu jste zde začal podnikat na reálném a stavebním trhu. Vybydlenou továrnu v holešovické Poupětově ulici jste původně koupil se záměrem zbudovat zde autentické loftové bydlení. Co se stalo, co se ve vás náhle zlomilo, že jste nakonec investoval všechny své prostředky do neziskového, kulturního projektu a vybydloval Centrum současného moderního umění?

Byla to především věc mých pocitů. Chtěl jsem udělat něco obecně prospěšného, to asi bylo ve mne zasunuté. A když jsem se opakovaně ocital v nádherném industriálním prostoru bývalé holešovické továrny a průmyslovými okny přes pavučiny procházely sluneční paprsky, něco se ve mne zlomilo. A ačkoliv jsem na výstavbě loftových bytů mohl vydělat velké peníze, rozhodl jsem se opačně – peníze, které jsem měl, investovat do díla, odkud se mi samozřejmě nikdy nevrátí. Přitom moje rozhodnutí vybudovat galerii světového formátu nebylo motivováno nějakým zasutým snem. Prostě to náhle přišlo. Nic jsem přitom o fungování,

ypické stavbě

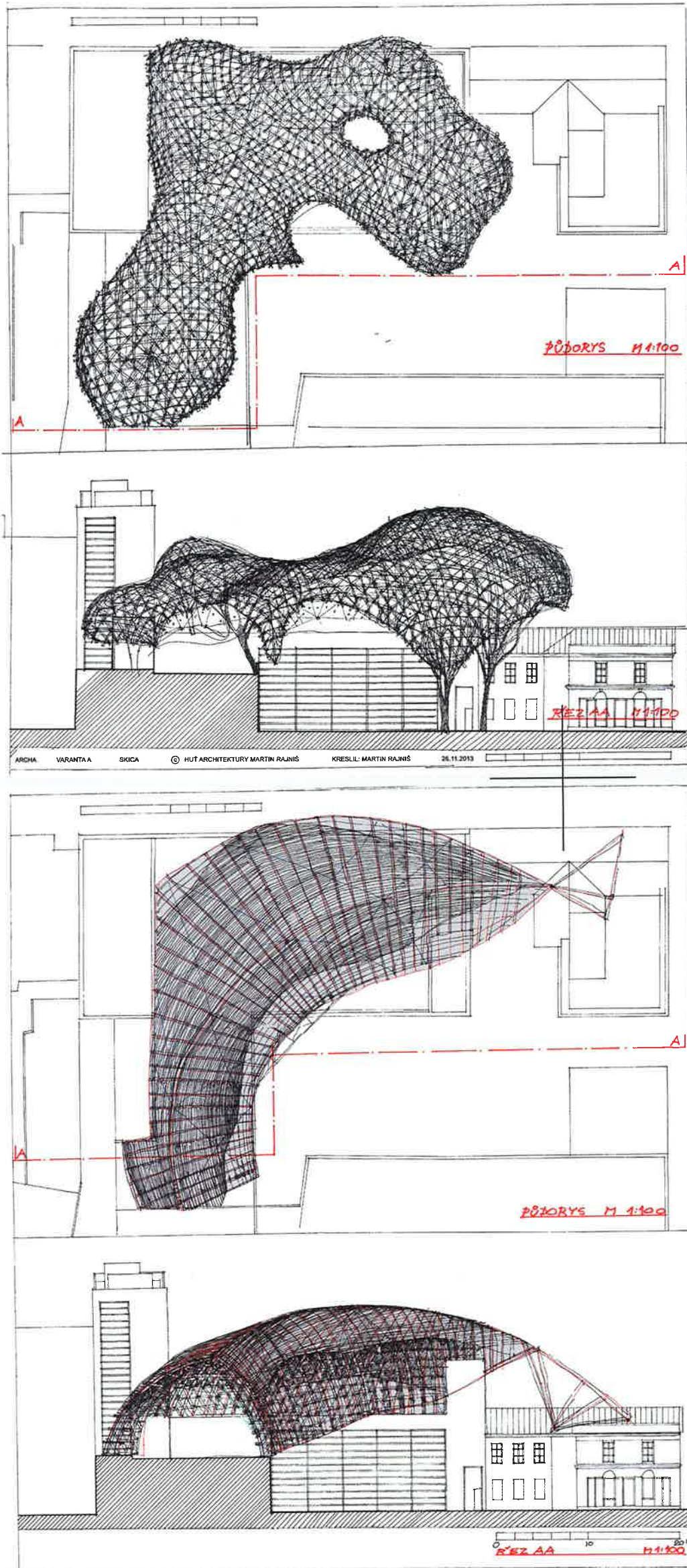
o, ostatně jako
bli jsme lecos
bár kompromi-
edstavoval, že
ovat nad daným
strukce by pak
ně masivní.
nou postavou při
av byl projek-
vokonstrukce,
myslel definitivní
rosto spolehlivě
y i pocitově byla
bilita a bezpečí.
at celé vzdu-
ost. Tu zajišťuje
ř, která celým
oproti našim
naprosto hladce
vé folie.

ikmo uloženého
lipsisoidu o délce
u max. 9,21 m
ách domu č. p.
vní osou ve
ovýchod...“, tolik
utí o umístění
e vzducholod'
edníky?

mplikacím tím,
úběhu pro-
aždý detail
y a také s pří-
itější asi byla
zajištění proti-
souvisejících

zprostředně po
ského exilu jste
ealitním a sta-
ou továrnu v ho-
ci jste původně
dovat zde au-
. Co se stalo, co
že jste nakonec
prostředky do
projektu a vy-
asného moder-

ných pocitů.
obecně pro-
e mne zasunuté.
ně ocital v nád-
rostoru bývalé
růmyslovými
cházely sluneč-
mne zlomilo.
ybě loftových
peníze, rozhodl
které jsem
odkud se mi
stí. Přitom moje
alerii svě-
motivováno
. Prostě to náhle
o fungování,

NĚKTERÉ Z VARIANT PŘI HLEDÁNÍ VÝSLEDNĚHO TVARU STAVBY

o provozování galerie nevěděl. Začal jsem intenzivně tuhle problematiku studovat, nechal se poučit odborníky. Jezdil jsem po světových galeriích. Místo, abych si je užíval a kochal se jejich uměleckými díly, měl si a nenápadně odkrokovával jednotlivé prostory, zjišťoval, jak jsou uspořádány, jaké mají osvětlení – až po takové detaily, kde mají umístěné toalety a jak velké.

Podle volby architekta, kterého jste oslovil pro rekonstrukci a dostavbu tohoto industriálního objektu předpokládám, že máte rád minimalističtější architekturu. Je to tak?

Rozhodně jsem nechtěl, aby samotná architektura nové galerie byla silnější než její obsah. To často ve světě vidíme u architektonických hvězd jako byla Zaha Hadid, Renzo Piano nebo Frank Gehry a dalších. Jejich ikonické stavby jsou samy o sobě tak silnými díly, a bohužel i v interiéru, že si s vystavným uměním silně, dokonce zásadně konkurují. Nikdo si pak nepamatuje danou výstavu, ale budovu, prostor galerie. Tomu jsem se chtěl vyhnout a také s tímto ohledem jsem zvolil výtečného architekta Ivana Kroupu. Rozuměli jsme si v tom zásadním – že prostory galerie musí pokorně sloužit vystavovanému umění, že mu musí poskytovat veškerý servis.

Když se dnes v klidu procházíte prostory galerie, musíte být šťastný. O čem zde v takových chvílích přemýšlíte?

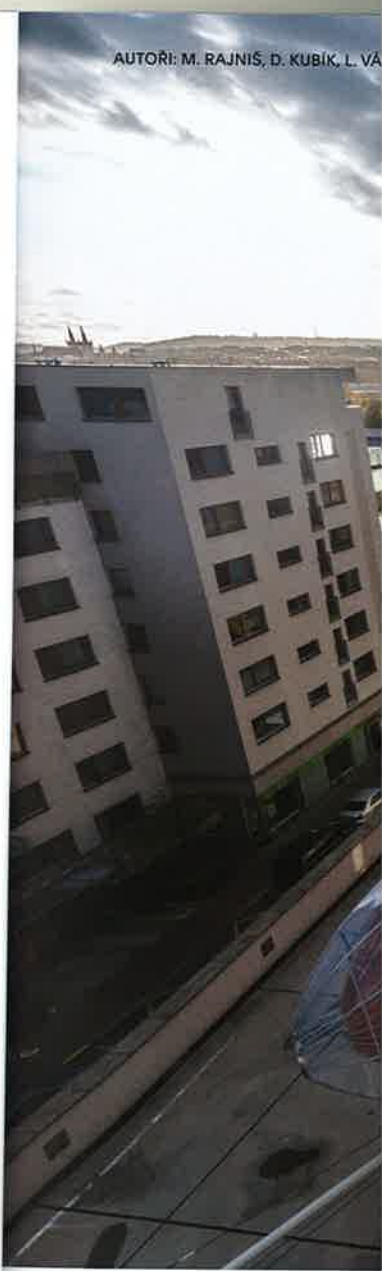
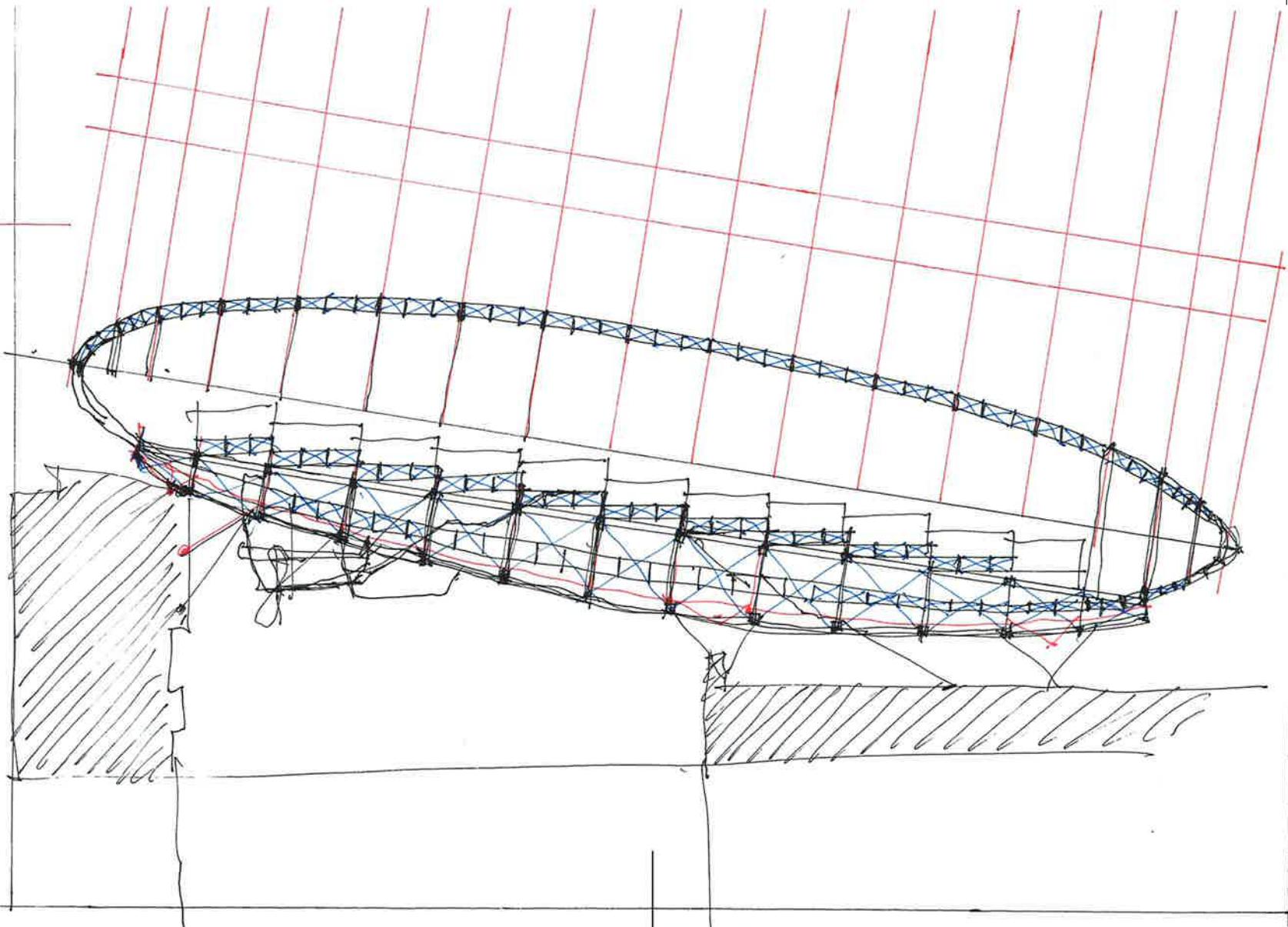
Na zasněné procházení galerií opravdu nemám čas, ze všech stran tady na mne padá práce. Je ovšem pravda, že zde mám jakousi pevnou základnu a tak trochu i domov. Stavbou Gullivera přišel posun do dalšího rozměru, ke strohé architektuře přibyl změkčující prvek, který pocitově přinesl jakoby více lidského elementu a hodně přeneseně i kousek přírody. O intelektuální dimezi jsem již hovořil.

Co rok příští?

Na ten se těším. Na jeho konci bude velký přírůstek. Koupili jsme sousední budovu bývalých dřevařských závodů. Architekt Petr Hájek nakreslil její rekonstrukci a dostavbu. DOX bude mít k dispozici velký víceúčelový sál s proměnnou dispozicí, ale i s různě nastavitelnou akustikou. Bude možné zde pořádat různá setkání, konference, koncerty, ale i hrát divadlo nebo promítat filmy. Mám dobrý pocit z toho, jak vše zapadá do různorodého, pestrého a přitom kompatibilního celku.

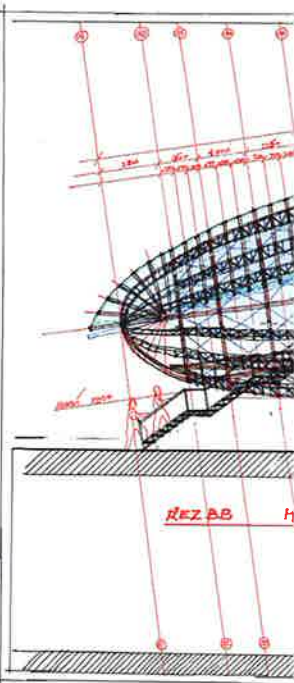
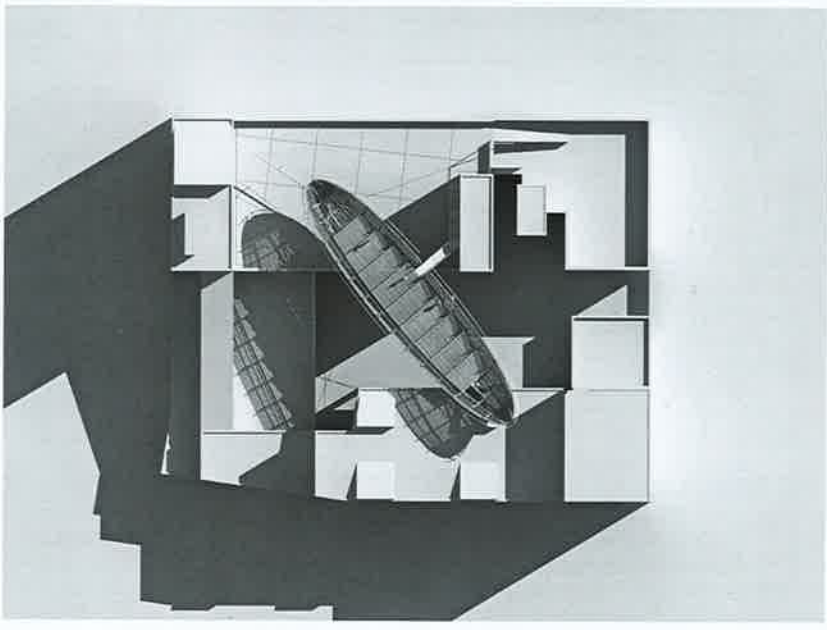
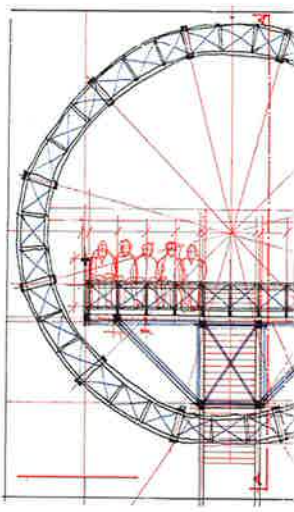
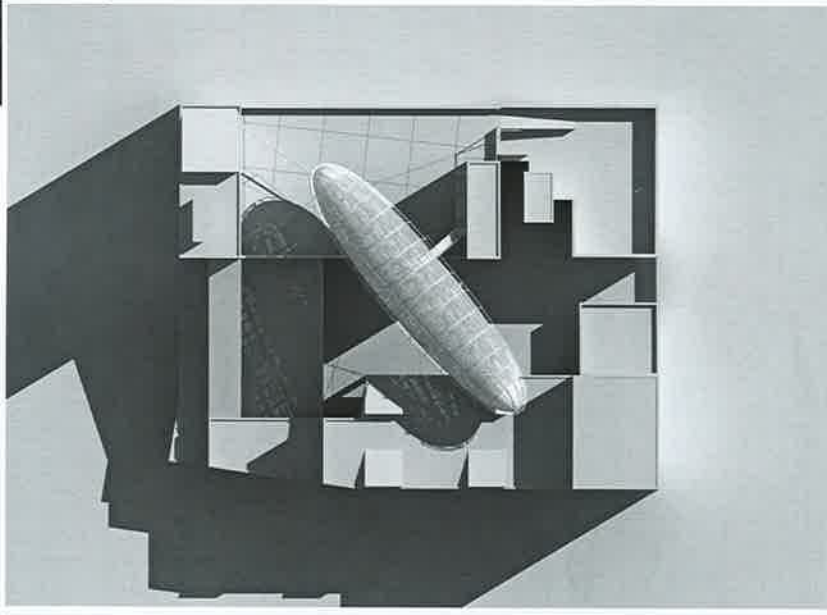
cesty

literárním vesměm

English: Gulliver, the DOX
Centre for Contemporary Art in Prague 7

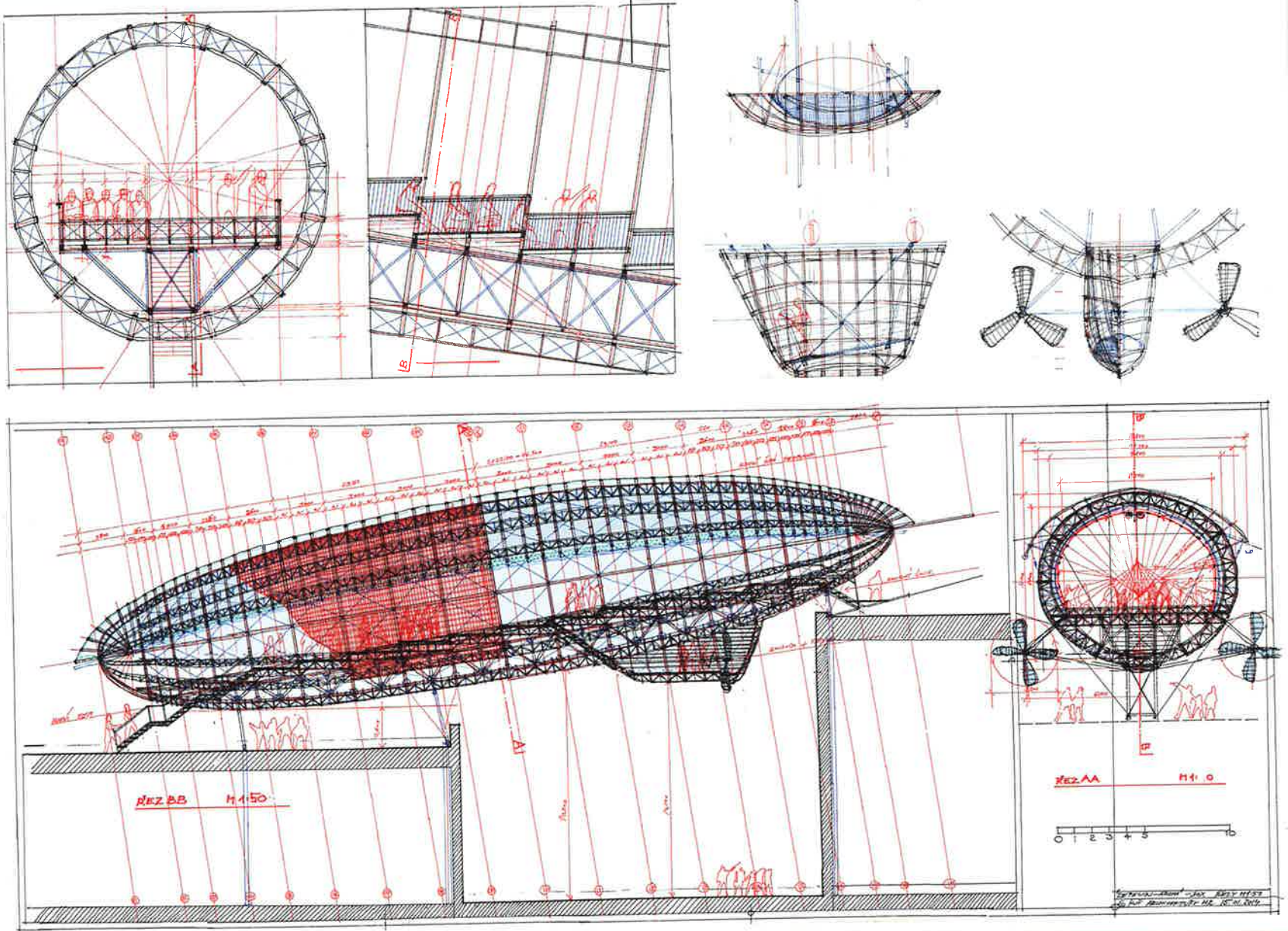
A unique monumental architectural intervention, inspired by the elegant shapes of early twentieth-century airships, is growing on the rooftop of one of the largest contemporary art spaces in the heart of Europe. The 42 m long steel and wood structure will become a new permanent space for literature. The shape of the zeppelin is symbolic. The early zeppelins represented the optimistic ideals of a new era of unprecedented technological advancements. With their remarkable monumentality and hypnotic dignity that would continue to fascinate generations to come long after they had vanished from the skies, they have always embodied the eternal human desire to fly, and have represented a certain utopian ideal.

Vzducholod' Gulliver

Místo: Poupětova 7, Praha 7
Klient: DOX – Centrum současného umění
Autoři: prof. Ing. arch. Martin Rajniš,
MgA. David Kubík (Huť architektury), Ing. Leoš Válka
Idea & koncept: Ing. Leoš Válka
Projekt: Dvořák & Partners
Konstrukční řešení: Zbyněk Šrůtek (Timberdesign)
Realizace: 2016

Foto: Jan Slavík

Magdalena Šebestová

Jak jsme s Martinem Rajnišem psali knihu

Jako teenager mě tatínek pokaždé, když jsem něco vyprávěla, naléhavě nabádal: „Hod to na papír!“ Nemusím jistě zdůrazňovat, že mi to šlo strašně na nervy a, jak jinak, na papír jsem to nikdy nehodila. Až letos. To bylo tak:

Když jsem byla čerstvá absolventka FFUK, osud mi přihrál jedinečnou šanci proměnit se na celé léto v hostesku českého pavilónu v Montrealu. Tam jsem poznala tehdy ještě neznámého mladého architekta Martina Rajniše. Pak se naše cesty rozdělily, ale už za 30 let jsme se znovu potkali – já jsem se ptala pro jeden časopis a on, nyní už slavný pan profesor, odpovídal. Bylo to jako bychom se rozešli před týdnem – dlouho jsme povídali o sobě, o našich společných kamarádech, o architektuře, o politice – zkrátka o životě. A povídalo se nám tak pěkně, že mi Martin za pár dní zavolal s nabídkou napsat jeho paměti.

A tak jsme v červnu minulého roku začali spolu psát, respektive natáčet. Když se na to dívám zpětně, nejen že jsem se dozvěděla obrovskou spoustu zajímavých informací, ale hlavně jsem se královsky bavila. A nepřestávala jsem vycházet z údivu. Vážně byste nevěřili, co všechno se dokázalo Martinovi na ploše 70 let přihodit. Vlastně jsem ho nejdřív podezírala, že fabuluje. Brzy jsem se ale přesvědčila, že to všechno opravdu zažil. Inu, posuďte sami. Výňatek se vztahuje k cestě se studenty na Podkarpatskou Rus začátkem 90. let.

„Po dni cesty jsme dorazili do doliny a našli tam zarmoucenou partu dřevorubců, jak by řekl Lotrando – drvoštěpů. Seděli kolem ohně, nadávali a já se ptal: „Proč jste tak nasraný?“ Oni na to: „Nikdo nekupuje dříví! Nemaj prachy, tak si nakradou v lese a my jsme v prdeli.“ „Víte, co je to dřevěný uhlí? Představte si černej papírověj pytlík s nakreslenejma plamenama. Věřte, nevěřte, bohatý Češi přijedou nablejskanou károu a za jeden takovej pytlík jsou ochotný zaplatit i tři dolary.“ „Vyloučeno,“ minili rezolutně depresivní drvoštěpové. „Za tři dolary máš dneska celej vůz dřeva.“ „Já mluvím o dřevěném uhlí. A víš, jak ho uděláš? Jedno-duše: vykopeš jámu, nanosíš vysokou hromadu dříví, naházíš na to hlínu a ze dvou nebo tří stran to podpálíš, až se z toho začne čoudit. Hlíďáš to a asi za tejdenn se z toho přestane čoudit a máš dřevěný uhlí. Pak už jen potřebuješ ty pytlíky. A můžeš to s koněm odvézt do města. Přijede firemní nákladák a ty mu to prodáš!“ Byli to hodný chlapi – pohostili nás i samohonkou. Chudej zkrátka ví, že se má podělit. Ale pozor, přijde skvělá pointa: Jakub šel za šest let stejným údolím a našel tam naše drvoštěpy, který vyráběli dřevěný uhlí! A už nenadávali...“

Jak z úryvku vyplývá, Martinův jadrný slovník je jen pro silné povahy. Ale pozor: je i poetou.

„V Ostrovni s námi žily taky služka a hospodyně a jednou za čtrnáct dní chodila i pradlena, kterou jsem miloval. Byla velká, krásně kyprá, s velkejma prsama a nádherně zpívala. V domě byla v suterénu velikánská prádelna s obrovskou bubnovou pračkou, káděma a mandlem, kde jsem trávil spoustu času – tady byl střed mýho vesmíru, moje jistota. Mohutná pradlena s krásnejma tvarama prozpěvovala

jak na lesy, prádlo vonělo mejdlem s jelenem značky Helada a já byl v sedmým nebi!“

Takhle jsme se bavili dlouhé týdny a měsíce u Martina na chalupě v Maxově, v jeho ateliéru na Malé Straně, v parku na Strahově, ale i v Paříži a v Berlíně, kde byl Martin členem mezinárodní poroty. Za ten rok a půl jsme celkem natočili asi 100 hodin, z nichž přepsali 1000 normostran a z těch nakonec vzniklo 20 kapitol + 3 apendixy, to celé na ploše 112 stran. Co bylo nejtěžší? První a druhý edit. Když jsem měla pohromadě všechny texty a musela se rozhodovat, co vyhodím. Moji prepisovatelé kroutili hlavou a mumlali něco o tom, že nevěří, že se to dá nějak poskládat. Přiznám se, že jsem si v určitou chvíli opravdu zoufala; budila jsem se před svítáním a spílala si, že jsem přecenila své síly. Co když ho zklamou? Co když to vůbec nedám dohromady? A i když se mi to podaří, co když to nebude ON? A byla tady ještě jedna věc: Martin se potřeboval nějak popasovat se vztahem k otci. Ivo Rajniš po sobě nechal předlouhé strojem psané vzpomínky, které jsem měla integrovat do našeho textu.

„Při čtení otcova textu jsem si znovu uvědomil, proč jsme se my dva nemohli domluvit, nicméně i tak pro mě bylo tohle moje vzpomínání trochu jako pozdní očistná lázeň našeho vztahu. Rozepře s ním dnes samozřejmě vidím jinejma očima a stydím se, že jsem toho obtížného, ale svým způsobem výjimečného člověka tak trápil. Ostatně, prej jsme si dost podobný – sebestředný, soutěživý paličáci. Otec mi vyčítal, že se chovám neuspokojivě: házím vajgly na koberec, mám bordel v pokoji, po obědě spím... Jak taky nespát, když jsem urazil tři pivka? Že prej od něj neuvídím ani vindru, dokud se nezačnu

chovat slušně. Slušně jsem se chovat nezačal a vindru jsem od něj neviděl dalších padesát let. Mimo jiný i proto, že jsem to nepotřeboval.

Pravdou ale je, že některé Ivovy zápisky velmi obohatily Martinovo vzpomínání.

„Vzpomínám si na neuvěřitelnou historiku z počátku 50. let. Jednou se vrátil můj synek, tehdy žák 1. třídy, ze školy a ptal se babičky, jestli je pravda, že dědeček, který býval továrníkem, střílel v továrně dělníky puškou, jak jim to vyprávěla soudružka učitelka...“

O váženém „panu profesorovi“ se dozvíme leccos. Třeba to, že byl od útlého dětství velmi soutěživý, o čemž svědčí i příhoda s kamarádem Mikulou a popelníkem.

„Šli jsme z Ostrovni ulice mlhavým podzimním večerem až k lanovce na Petřín, kde Rachlíkovi bydleli v moderním činžáku. Otevřou se dveře, a já úplně zkoprněl: oslavenec Mikula měl na sobě modrobílejší námořnické obleček s klasickým hranatým límečkem i s námořnickou čepičkou! Byl to sen všech mejch snů. A tím to zdaleka nekončilo. Měl taky punčoškový kalhoty, po kterých jsem prahnul. A tím to pořád ještě nekončilo: seděl u klavíru, kterej jsme my neměli, a fistulkou zpíval a hrál k tomu na to piano a všichni se na něj usmívali a chválili ho – zkrátka a dobře, byl středem pozornosti. To už na mě bylo moc. Popadnul jsem masivní skleněnej tmavozelenej popelník a jednou dobře mífenou ranou do hlavy jsem milýho Mikulku od toho klavíru sestřelil. Jen zázrakem jsem ho nezabil, pouze jsem mu rozsekl rty a vyrazil zub. Všichni oněměli úžasem. Dosáhl jsem ale svého – čepičku Mikulkovi sundali, přestal hrát a zpívat a středem pozornosti jsem se stal já.“

Jak je z úryvku zjevné, náš h při vzpomínání velmi otevře co nám však mělo zůstat ut jeho vztah k ženám. S tím js ale, uznejte, nemohla smířit v jedné malebné vinárně na Michelle jsem pak podle oš stud dobrým vínem, a tak js žili základ kapitole „Jak jen p mět ženám“. Ještě mnohokr k ní pak vraceli - škrťali a do vlastně nám asi dala nejvíc choval se ale jako pravý spis který pro na oltář autenticity položí i své dobře střezené r

„V pubertě jsem byl ještě to vyvinutej, a jak jsem se nedo zvěděl, holky mi říkaly Plavá se, která mě přeřízne. Žádný nepovedlo. To mi nicméně r lo v jednom kuse si holky př vat. Před očima mi defloval spolužačky, na který jsem se zoval promluvit, natož sáhn jsem měl za to, že ženská je ní tvor a člověk si na ni mus něco šileně sofistikovaného jsem jako dvanáctiletý kluč není divu, že ze mě spoluža gymplu už byly dospělý žen srandu...“

Kdo alespoň trochu zná Martina Rajniš ví, že jeho život je kromě jiného neodmyslitelně sp se psy – boxery,

„Arnošt byl úžasnej pes, s k zažil spoustu úžasnejch do Jeho specialitou byla archi zřejmě byl nejvzdělanější p ch dějinách, protože dokáz

Slušně jsem se chovat
dru jsem od něj neviděl
át let. Mimo jiný i proto, že
řeboval.

že, že některé Ivovy zápisky
ly Martinovo vzpomínání.

si na neuvěřitelnou his-
tu 50. let. Jednou se vrátil
ndy žák 1. třídy, ze školy
čky, jestli je pravda, že
ý býval továrníkem, střelil
níky puškou, jak jim to vy-
uzka učitelka..."

anu profesorovi" se
ps. Třeba to, že byl od
velmi soutěživý, o čemž
da s kamarádem Mikulou

trovní ulice mlhavým
čerem až k lanovce na
chlíkoví bydleli v mo-
u. Otevřou se dveře,
orněl: oslavenec Mikula
nodrobilej námořnickej
ickým hranatým límeč-
nickou čepičkou! Byl to
ých snů. A tím to zdaleka
l taky punčoškový kalhoty,
em prahnu. A tím to pořád
o: seděl u klavíru, kterej
bílí, a fistulkou zpíval a hrál
iano a všichni se na něj
álili ho – zkrátka a dobře,
pozornosti. To už na mě
adnul jsem masivní skle-
elenej popelník a jednou
u ranou do hlavy jsem
u od toho klavíru sest-
kem jsem ho nezabil,
u rozsekl rty a vyrazil zub.
bílí úžasem. Dosáhl jsem
pičku Mikulkovi sundali,
pívat a středem pozor-
stal já."

Jak je z úryvku zjevné, náš hrdina byl
při vzpomínání velmi otevřený. Jediné,
co nám však mělo zůstat utajeno, byl
jeho vztah k ženám. S tím jsem se
ale, uznejte, nemohla smířit. V Paříži,
v jedné malebné vinárně na bulváru St
Michelle jsem pak podle ošálila jeho
stud dobrým vínem, a tak jsme polo-
žili základ kapitole „Jak jen porozu-
mět ženám“. Ještě mnohokrát jsme se
k ní pak vraceli - škrkali a doplňovali...
vlastně nám asi dala nejvíc práce. Za-
choval se ale jako pravý spisovatel,
který pro na oltář autenticity svého díla
položil i své dobře střežené nitro.

„V pubertě jsem byl ještě totálně ne-
vyvinutěj, a jak jsem se nedávno do-
zvěděl, holky mi říkaly Plaváček a sázely
se, která mě přeřízne. Žádný se to ale
nepovedlo. To mi nicméně nebránilo
v jednom kuse si holky představovat.
Před očima mi defilovaly vyvinutý
spolužačky, na který jsem se neodva-
žoval promluvit, natož sáhnout, neboť
jsem měl za to, že ženská je zvlášť-
ní tvor a člověk si na ni musí vymyslet
něco šileně sofistikovaného. Vypadal
jsem jako dvanáctiletěj klučina, takže
není divu, že ze mě spolužačky, který na
gymplu už byly dospělý ženský, měly
srandu..."

**Kdo alespoň trochu
zná Martina Rajniše,
ví, že jeho život je
kromě jiného
neodmyslitelně spjat
se psy – boxery,**

„Arnošt byl úžasnej pes, s kterým jsem
zažil spoustu úžasných dobrodružství.
Jeho specialitou byla architektura –
zřejmě byl nejvzdělanější pes v lidskej-
ch dějinách, protože dokázal rozpoznat

kvalitu projektu. Když jsem šel na
UMPRUMku, maširoval se mnou, a hned
šup do ateliéru. Práce tam visely na zdi,
a když to stálo za prd, Arnošt si pod
inkriminovaný projekt sednul a začal
štěkat. Nešťastnej autor se připlou-
žil a ptal se: „Tak co, Martine, co tomu
říkáš?“ „Co já? Poslechni si Arnošta!“
Arnošt štěkal o to víc, a bylo vymalová-
no. Bud' vycítil moje pocity a vyjádřil je
nahlas, nebo, kdo ví, prostě rozuměl ar-
chitektuře. Třeba to mám po něm..."

Loděmi,

„Otec někde objevil staříčkou, čas-
tečně rozpraskanou a shnilou loďku,
který Němci říkaj Wanderjolle a pře-
mluvil jejího majitele, aby mu ji prodal.
Konečně jsme tedy měli svou vlastní
krásnou loď s malým stěžněm, velkým
ráhmem a starým motorem z roku 1920,
kterej se strkal do díry zvaný „šachta“.
Pak nás tátův kamarád, komunista
Jiříčka, naučil loď opravovat: to se
napaří dubový lajсны a udělaj se z nich
nový žebra. Pak se mahagonový prk-
nynka hoblujou tak dlouho, až pasujou
do díry, kde předtím žila nyní už shnilá
mahagonová obšívka. Taky se podo-
mácku daj dělat nejty z měděnejch
hřebíků. Otec nazval naší loď Skua, což,
jak jsme pozděj zjistili, znamená mr-
chožravec rasek, ale tohle jméno už naší
krasavici zůstalo a já ji miloval. Se straš-
nou chutí jsem se naučil plachtit, takže
od svejch osmi let do dneška jsem na
vodě všeho druhu strávil celkem víc než
čtyři roky života a najezdil přes dvacet
tisíc námořních mil.“

a divokým cestováním.

„Stoupali jsme podél řeky Svenjuttjuty-
sjaká do rozsáhlý neobydlený oblasti vy-
sokejch hor Sarek. Dole lilo jak z konve,
ale tři sta metrů nad náma už byl sníh,

Za hustýho sněžení jsme se brodili po
kolena v závějích pořad nahoru, a na-
jednou zíráme: obloha se rozsvítila,
skoro jako by přistávalo nějaký mezi-
galaktický plavidlo. Roztrhly se mraky,
slunce zasvítilo, a přímo naším směrem
se od jezera odrážel paprsek, co pro-
cházel mlhami a vytvářel obraz, kterej
jsem pak už nikdy v životě neviděl.
Pomyslel jsem si: „Konečně se ti, milej
zlatej, rozsvítilo...“ Při tom stoupání jsme
měli zvědavý souputníky – stádo divo-
kejch sobů se sobátkama a sobicema.
Zdálo by se, že člověk bude takovou
cestou sklíčenej, ale ani nápad. Bylo mi
veselo, a zničehonic mi někde v hloubi
duše neodbytně začala znít písnička:
„Tři tamboři šli švarní z vojny domů, ten
nejmladší měl v ústech rudou růži...“
a najednou jsem cejtíl, jak se mi kry
velkoarchitektství a velkopodnikatel-
ství, územní plány a podobný atributy
mýho dosavadního života vylamujou
z duše a odplouvají do mlhy. Ač zmrzlý,
moje tělo se cítilo růžovoučký, lehounký
a šťastný. Konečně se vrátilo do svého
pravýho revíru a sobi jako by se na mě
povzbudivě usmívali.“

Kdo je vlastně tenhle rozevlátý rene-
sanční chlápěk? Prof. Arch. Martin
Rajniš je architekt, urbanista a spoluzakladatel České komory architektů.
Vystudoval ČVUT a AVU a v 70. letech
pracoval v ateliéru SIAL vedeném
slavným Karlem Hubáčkem. S Johnym
Eislerem a Mirkem Masákem postavili
pražský obchodní dům Máj. Je spoluau-
torem pavilonu dějin dopravy na Expo
86 ve Vancouveru. Po revoluci založil
a řídil D. A. Studio, jehož nejrozsáhlej-
ším dílem je stavba Nového Smíchova.
Částečně pod vlivem svého „utržení ze
řetězu“ se roku 2002 věnuje stavbám
z přírodních materiálů. K jeho nejzná-
mějším realizacím patří nová Poštovna
na Sněžce nebo Maják a muzeum
Járy Cimrmana v Jizerských horách.

Jako jediný Čech je laureátem Globální
ceny za trvale udržitelnou architekturu,
držitelem Ceny Ernsta Plischkeho a má
4 nominace na prestižní cenu Miese
van der Roheho. V současné době vede
ateliér Huť architektury a je předsedou
gremiální rady Institutu plánování
a rozvoje Prahy (IPR Praha). Chrlí skicy
po stovkách, napsal několik odborných
publikací o architektuře, z paměti reci-
tuje Nezvalova Edisona, přezdívat mu
„držgroš“, ale když jede ke kamarádům
na chalupu, jeho heslem je „budget
unlimited“ – nakoupí lahůdky za tisíce.
Místo „sorry“ říká zásadně „sorác“. Loučí
se výrazem „čau čau“ a ve věku 73 let
plánuje dalších 20 let aktivního života.
Pokud se chcete o tomhle „uragánu“
s obrovským srdcem dozvědět víc,
opatřete si knihu „Pětadvacet tisíc dnů
vzpomínek“, která vychází v nakladatel-
ství Argo už začátkem prosince. Věřím,
že se budete bavit, dojímat a žasnout
stejně jako já.